

ALEKSANDAR ALBIJANIC

OBELEŽAVANJE KVANTITETA U
JEDNOM PUTOPISU JOAKIMA VUJIĆA

§1. Poznato je u nauci da se beleženje kvantiteta vokala često javlja ne samo u starijim jezičkim i književnim spomenicima pisanim od 15-og veka latinicom nego i u starijim izvorima pisanim od 13-og veka ćirilicom. Prema stručnoj literaturi, beleženje kvantiteta sloga u spomenicima pisanim latinicom najpre se ogleda u Šibenskoj molitvi i Korčulanskom lekcionaru iz druge polovine 14-og veka, najstarijim koji su napisani latinicom.¹ Prema Rešetarovom materijalu, u Šibenskoj molitvi »nema nikakvih akcenata ni dvostrukih vokala . . . a za dvostruki konzontant ima samo 14 primjera, među kojima ima i takvih gdje je dvostruki konzontant za dugim slogom«². Što se tiče Korčulanskog lekcionara, slika je slična: pored primera sa akutom nad vokalima, nalaze se jedino u ovom spomeniku primeri u kojima se takođe udvajaju konsonanti i na takav način se beleži sporadično kvantitet sloga u ovom izvoru.³

§2. Što se tiče pesnika i književnika iz 16-og veka naovamo koji su se služili latinicom, možemo konstatovati ukratko sledeće o beleženju kvantiteta pomoću dvostrukog vokala i konsonanta⁴ u njihovim neštampanim, kao i štampanim radovima:

a. Kod starijih dubrovačkih i dalmatinskih pisaca udvajaju se i vokali i konsonanti u jednom rukopisu od 1503. g. Nika Ranjine,⁵ kao i u štampanim knjigama Vasilije Gradića, Šimuna Budinića, Fausta Vran-

¹ Milan Rešetar, *Kvantitet u djelima Marina Držića*, Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knj. 233, 1927, 146; skraćeno: Rešetar, *Kvantitet*.

² Rešetar, *Kvantitet*, 146—147.

³ Naprotiv, u Zadarskom lekcionaru iz sredine 15-og veka zapažamo sva tri načina: akcenat, dvostruke konsonante i dvostruke vokale. »Sa Zadar. lekcionarom slaže se, u pogledu dvostrukih konzontanta i vokala, u glavnome i prva naša latinskim (upravo gotskim) slovima štampana knjiga, naime Bernardinov (spljetski) lekcionar od g. 1495 . . ., ali opet u njega nema nikakvih akcenata« (Rešetar, *Kvantitet*, 148).

⁴ Kao što je poznato, udvojeni vokali označavali su dužinu, a udvojeni konsonanti obično kratkoću prethodnog vokala. Kod sledećih dubrovačkih i dalmatinskih pisaca, izuzev Nika Ranjine, nalazimo i upotrebu različitih akcenata. V. Đuro Daničić, *Prilog za istoriju akcentuacije hrvatske ili srpske*, Rad Jugoslavenske akademije, knj. XX, 1872, 153; skraćeno: Daničić, *Prilog*.

⁵ V. Daničić, *Prilog*, 151, za spomenike koje je on upotrebio za svoju studiju.

čija, Arkandela Gučetića, Dominka Zlatarića,⁶ Ivana Bandulavića, ali u jeziku poznatog dubrovačkog pisca Marina Držića nalazimo, pored jednog akcenta, jedino primere s udvojenim konsonantom, koji autor u većini slučajeva piše posle kratkog sloga.⁷

b. U štampanim radovima kajkavskih pisaca iz 16-og veka, kao, na primer, Ivana Pergošića⁸ i Antuna Vramca,⁹ upotrebljava se jedino udvojeni vokal za obeležavanje dužine, s napomenom da se kod prvog pomenutog kajkavca dužina beleži i posebnim akcentima.

c. Kod bosanskih franjevaca aktivnih tokom druge polovine 17-og i početkom 18-og veka, kao, na primer, Ivana Ančića,¹⁰ Ivana Bandulavića,¹¹ Stipana Markovca Margitića,¹² Jerolima Filipovića,¹³ Filipa Laštrića,¹⁴ Nikole Lašvanina,¹⁵ Lovre Sitovića,¹⁶ zapažamo u većoj ili u manjoj meri i udvojene vokale i konsonante, s napomenom da četvorica, naime Ančić, Bandulavić, Laštrić i Sitović, upotrebljavaju katkada u svojim radovima i pojedine akcente za označavanje dužine.¹⁷

§3. Kao što smo već konstatovali, u ćirilskim spomenicima beleži se kvantitet znatno ranije negoli u latiničkim, od 13-og veka. Tako, na primer, iako, prema Iviću i V. Jerković »udvajanje vokalskih ili konsonantskih slova nije često u poveljama i pismima XIII veka sa teritorije Raške«, ipak »sve tri verzije Dečanskih hršovulja (iz druge četvrtine 14-og veka, naša napom.) znaju za udvajanje kako vokalskih, tako i suglas-

⁶ André Vaillant, *La Langue de Dominko Zlatarić*, I. Phonétique, Paris 1928, 89—93; 342—347; skraćeno: Vaillant, *La Langue*.

⁷ V. Rešetar, *Kvantitet*, 150—151. Isto važi i za leksikografa Jakova Mikalju (Pescija, 1600. ili 1601. — Loreto, 1654). V. Daničić, *Prilog*, 151. i *Enciklopedija Jugoslavije*, Jugoslavenski leksikografski zavod, knj. 6, Zagreb, 1965, 104.

⁸ Stjepan Ivšić, *Osnovna hrvatska kajkavska akcentuacija u Pergošića (1574)*, Zbornik lingvističkih i filoloških rasprava, posvećen A. Beliću, Beograd 1937, 184.

⁹ Vaillant, *La Langue*, 89.

¹⁰ Svetozar Marković, *Jezik Ivana Ančića (bosanskog pisca XVII veka)*, Srpski dijalektološki zbornik, XIII, 1958, 24.

¹¹ Daničić, *Prilog*, 153.

¹² Slavko Vukomanović, *Jezik Stipana Markovca Margitića*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, Monografije, knj. XXXIX, 1971, 4. i 32.

¹³ Dušanka Ignjatović, *Jezik štampanih dela Jerolima Filipovića, franjevačkog pisca XVIII veka*, Institut za srpskohrvatski jezik, Biblioteka Južnoslovenskog filologa, nova serija, knj. 5, 1974, 49. i 54.

¹⁴ Herta Kuna, *Jezik Fra Filipa Laštrića, bosanskog franjevca XVIII vijeka*, Dela, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, knj. XXVII, Sarajevo 1967, 41.

¹⁵ Aleksandar Mladenović, *O jeziku letopisa Fra Nikole Lašvanina*, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Građa, knj. X, Sarajevo 1961, 58.

¹⁶ Herta Kuna, *Neke osobine jezika fra Lovre Sitovića*, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Građa, knj. X, Sarajevo 1961, 130.

¹⁷ Pored toga, Margitić, Laštrić, Lašvanin i naročito Ančić obeležavaju duge vokale pomoću grafeme *h* (iza dugog vokala), isto stanje koje se ogleda u jeziku slavonskog pisca Matije Antuna Reljkovića (T. Matic, urednik, *Djela Matije Antuna Reljkovića*, Stari pisci hrvatski, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, knj. XXIII, Zagreb 1916, XXXVI), s napomenom da Reljković takođe beleži duge vokale akcentom, kao i dvostrukim vokalom; kratke slogove najčešće obeležava udvajanjem konsonanta (Radomir B. Aleksić, *Jezik Matije Antuna Reljkovića*, Biblioteka Južnoslovenskog filologa, 4, Beograd 1931, 5). Za ostale slavonske pisce, nažalost, nemamo podataka.

ničkih slova¹⁸. Udvajanje vokala zbog dužine takođe se opaža u hodoškom, kao i u bistričkom rukopisu Zakonika cara Stefana Dušana.¹⁹ Kasnije, početkom 18-og veka, u rukopisima poslednjeg slavnog srbuljskog pisca, Gavrila Stefanovića Venclovića, udvajanje vokala za označavanje dužine ne dolazi samo često nego ono predstavlja poznatu osobinu piščevog jezika.²⁰ Posle njega, otprilike pojavom slavenosrpskog jezika sredinom 18-og veka na teritoriji današnje Vojvodine, beleženje kvantiteta pomoću dvostrukog vokala jedva se odražava u štampanim radovima srpskih pisaca,²¹ tj. s jednim izuzetkom, jednom štampanom knjigom poznatog slavenosrpskog pisca, inače »oca srpskog pozorišta«, Joakima Vujića (1772—1847), koja nosi naslov *Putešestvije po Ungariji, Valahiji, Moldaviji, Besarabiji, Hersonu i Krimu* (Beograd, 1845).²² U pomenutom putopisu Vujić veoma često udvaja vokale u svesnom pokušaju da beleži dužinu sloga. U njemu smo našli preko 465 primera dvostrukog vokala u ovoj upotrebi.²³

§4. Prema našoj analizi Vujićevog materijala u kojem se udvaja vokal za obeležavanje dužine sloga, možemo ukratko konstatovati sledeće:

¹⁸ Pavle Ivić i Vera Jerković, *Paleografski opis i pravopis Dečanskih hrisovulja*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Institut za južnoslovenske jezike, Novi Sad 1982, 118. V. takođe i Pavle Ivić i Vera Jerković, *Pravopis srpskohrvatskih ćirilskih povelja i pisama XII i XIII veka*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Institut za južnoslovenske jezike, Novi Sad 1981, 187.

¹⁹ Irena Grickat-Radulović, *Jezik Hodoškog prepisa* (Mehmed Begović, urednik, *Zakonik cara Stefana Dušana*, SANU, Odeljenje društvenih nauka, izvori srpskog prava IV, Beograd 1981), 162; *Jezik Bistričkog prepisa* (Mehmed Begović, urednik, *Zakonik cara Stefana Dušana*, SANU, Odeljenje društvenih nauka, izvori srpskog prava IV, Beograd 1981), 227.

²⁰ Pored toga, prema Jovanoviću, Venclović »vrlo često nad dugim vokalom stavi dve crtice... a ne udvaja samoglasnik« i na taj način on takođe beleži dug slog. V. Vladan S. Jovanović, *Gavrilo Stefanović Venclović*, Srpski dijalektološki zbornik, II, Beograd 1911, 143.

²¹ Prema našem ispitivanju štampanih radova srpskih autora aktivnih tokom 18-og i početkom 19-og veka, beleženje kvantiteta pomoću udvojenog vokala javlja se jedino (i to retko) kod Emanuela Jankovića, Dositeja Obradovića, Milovana Vidakovića i Jakova Ignjatovića. V. Piter Heriti, *Književni jezik Emanuela Jankovića*, Novi Sad 1983, 59; Herta Kuna, *Jezičke karakteristike književnih djela Dositeja Obradovića*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Djela, knj. XXXVI, Odeljenje društvenih nauka, knj. 21, Sarajevo 1970, 50; Jovan Jerković, *Jezik Jakova Ignjatovića*, Novi Sad 1972, 40; Jovan Kašić, *Jezik Milovana Vidakovića*, Novi Sad 1968, 33.

²² U ovom prilogu ćemo osavremeniti grafiju.

²³ Zanimljivo je da Vujić skoro nikada ne udvaja vokale u svojim neštampanim i štampanim komadima, kao ni u svojim beletrističkim delima. Čak ni u njegovom prvom poznatom putopisu, koji se zove *Putešestvije po Srbiji...* (Budim 1828), nismo našli nijedan primer s udvojenim vokalom. Što se tiče njegovog jezika, v. naše radove: *Prilog poznavanju dekliniranja pozajmljenica u nekim delima Joakima Vujića i Pavla Solarića*, Zbornik VII, Međunarodni naučni sastanak slavista u Vukove dane, Referati i saopštenja, Međunarodni slavistički centar SR Srbije, 1981, 113—122; *Kratak osvrt na najmarkantnije fonetske, morfološke i sintaksičke osobine pozorišnog jezika Joakima Vujića*, Zbornik za filologiju i lingvistiku, XXVI/2, 1983, 73—79; *Vujićeva Baba Stana*, Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku, XXVII—XXVIII, 1984—1985, 33—37; *Jezik beletristike Joakima Vujića*, Zbornik XIV/3, Međunarodni naučni sastanak slavista u Vukove dane, Referati i saopštenja, Međunarodni slavistički centar SR Srbije, 1984, 69—78.

(jedna karanténa); kooza (gen. mn.) 49, 67 (*kózā*); 20 koonja 106 (20 *kónjā*); preko ... vinovni looza 87 (preko ... vinovnih *lózā*); do preko nooga 159 (do preko *nógā*); množestvo ... obadoova 144 (mnoštvo ... obadóvā); ovaaca 49, 88, 115 (*ovácā*);³⁴ paase (3. l. jedn.) 88, 115 (*pásē*); (se) ... plaave (3. l. mn.) 111 (se ... *plāvē*); po novom plaanu 69 (po novom *plānu*); ot mojega puuta 134 (od mojega *pūta*); dva puuta 57, 126 (dva *pūta*); neki puuta (gen. mn.) 116 (*nekih pūtā*);³⁵ raane (gen. jedn.) 106, 127 (*hrānē*); ot Reeke 66 (od *Rékē*);³⁶ ruude (3. l. mn. prez.) 111 (*rúdē*);³⁷ u Novom Saadu 128 (u *Növōm Sādu*);³⁸ saala 103 (*sāla*); iz saale 103 (iz *sālē*); pred staklenom saalom 107 (pred staklenom *sālōm*); u saali 102 (u *sāli*); ot saame Odese 128 (od *sāmē Odese*); saame ... domove (ak. mn.) 44 (*sāme domove*);³⁹ Staana 32 (*Stána*); Staanu 32 (*Stānu*); straana (nom. jedn.) 104 (*strána*); s leve straane 101, 103 (s leve *strānē*); ot sviju straana 31 (od svih *strānā*);⁴⁰ četiri suuda 36 (četiri *sūda*); taamu 144 (*tāmu*); iz moje toorbe 142 (iz moje *tórbē*); u moju toorbu 142 (u moju *tórbu*); visoku traavu 85 (visoku *trāvu*);⁴¹ visoka truuba 107 (visoka *trūba*); u haanu 163 (u *hānu*); 10 veliki haanova 161 (10 velikih *hānōvā*)⁴² i sl.

b. Dugi silazni akcenat. Primeri s udvojenim vokalom gde danas u ekavskoj varijanti književnog jezika nalazimo ovaj akcenat:

braav 136 (*brāv*); braade (ak. mn.) 71 (*brāde*); Greeka (gen. mn.) 60 (*Gřkā*);⁴³ onaj daan 38, 48 (onaj *dān*); dva daana 117 (dva *dāna*); pol daana 47 (pol *dāna*); daane (ak. mn.) V (*dāne*);⁴⁴ u ime daara 126 (u ime *dāra*); daare (ak. mn.) 117 (*dāre*); s ... daari 117 (*dāri*);⁴⁵ Draaga 96 (*Drāgā*); Draagu 82 (*Drāgu*); s G. Draagom 82 (s G. *Drāgōm*);⁴⁶ njegov duug 112 (njegov *dūg*); množestvo žaaba 144 (mnoštvo *žābā*); osam Žiida 138 (osam *Židā*);⁴⁷ gdi se vešči kaade 52 (gde se stvari *kādē*); jednu kaap 63 (jednu *kāp*); s pet kaaca 7 (s pet *kācā*); nekoliko moji knjūga 133 (nekoliko mojih *knjūgā*);⁴⁸ s koola 41, 44, 141, 162 (s *kōlā*); kuupi (3. l. jedn. prez.) 118 (*kūpi*); leed 104, 113 (*lēd*); maalo 102 (*mālo*); dve maale sobice 107 (dve *mālē sobice*); jednu maalu sobicu 47 (jednu *mālū sobicu*); neke maale šume 98 (neke *mālē šume*); na maale sitnice 141 (na *mālē sitnice*);⁴⁹ maar-

³⁴ Nalazimo i oblike bez udvojenog vokala: ovca 59 (*óvca*); ovaca 67, 86.

³⁵ Up. sledeće forme bez udvojenog vokala: pri putu 118 (*pri pūtu*); putem 121 (*pūtem*).

³⁶ Ovo je poznati toponim u ekavskom obliku.

³⁷ Up. dijalekatski oblik bez dvostrukog vokala: ruditi 111 (*rúdeti*).

³⁸ Za formu s dugim silaznim akcentom v. sledeći odeljak.

³⁹ V. prim. 38.

⁴⁰ V. prim. 38.

⁴¹ Up. sledeću formu bez udvojenog vokala: trava 114 (*trāva*).

⁴² Za odgovarajući oblik s dugim silaznim akcentom v. sledeći odeljak.

⁴³ Kao što se vidi, udvojenim vokalom Vujčić beleži i slogotvorni r s dugim silaznim akcentom. Up. formu *Greci* (nom. mn.) 135 (*Gřci*).

⁴⁴ Up. sledeće forme bez dvostrukog vokala: onaj dan 160; pol dana i sl.

⁴⁵ Up. oblik *na dar* 125 (*na dār i nā dār*).

⁴⁶ Up. formu *kod G. Drage* 83 (*kod G. Drāgē*).

⁴⁷ Up. sledeći oblik bez dvostrukog vokala: 2500 žida 161.

⁴⁸ Up. formu *knjiga* (gen. mn.) 134.

⁴⁹ Up. sledeće forme bez udvojenog vokala: jedna mala peč 105 (*jedna mālā peč*); mala varoš 138; istu malu ladicu 116.

va 115 (*mārva*); *rogate maarve* (gen. jedn.) 115 (*rogate mārṽē*); *domašnu maarvu* 135 (*domaču mārṽu*); *s rogatom maarvom* 136 (*s rogatom mārṽōm*);⁵⁰ *meed* 56 (*mēd*); *jagnjeće meeso* 136 (*jagnjeće mēso*); *jedan lot meesa* 86 (*jedan lot mēsa*); *jagnječem besarabskom meesu* (dat. jedn.) 136 (*jagnječem besarapskom mēsu*); *na jagnječem meesu* 136 (*na jagnječem mēsu*); *u mrkli mraak* 90 (*u mrkli mrāk*);⁵¹ *ovi njiiva* (gen. mn.) 115 (*ovih njīvā*);⁵² *blagoprijatan plaan* 82 (*blagoprijatan plān*); *poorta* 69, 93 (*pōrta*); *u ovu veliku poortu* 69 (*u ovu veliku pōrtu*); *s lepom poortom* 91 (*s lepom pōrtōm*);⁵³ *raadi* (3. l. jedn.) 114 (*rādi*); *raaž* 67, 85, 87 (*rāž*); *raane kruške* 112 (*rānē kruške*); *raane* (3. l. mn. prez.) 135 (*hrānē*); 14 *raana* 44 (14 *rānā*); *krome reepa* 86 (*pored rēpa*); *iz Novog Saada* 124 (*iz Nōvōg Sāda*); *u Novi Saad* 124 (*u Nōvi Sād*); *ja saam* 38, 56, 58, 128, 134, 128 (*jā sām*);⁵⁴ *krome seela* 169 (*pored sēlā*); *sa seenom* 66, 69 (*sa sēnom*);⁵⁵ *iz sooba* 161 (*iz sōbā*); *između ovi sooba* (*između ovih sōbā*);⁵⁶ *spaali* (3. l. jedn. prez.) 149 (*spāli*); *množestvo staada volova* 49 (*mnoštvo stādā volova*); *njiov staan* 30 (*njihov stān*); *na dve straane* 102 (*na dve strāne*); *na desnu straanu* 102 (*na desnu strānu*); *u straane* (ak. mn.) 88 (*u strāne*);⁵⁷ *suude* (3. l. mn. prez.) 82 (*sūdē*); *u prvi Haan* 162 (*u prvi hān*); *škoola* (gen. mn.) 74 (*škōlā*); *nema šuuma* 136 (*nema šūmā*); *iz sami šuuma* 114 (*iz samih šūmā*).

c. Neakcentovane dužine:⁵⁸

12 *Apostoola* 157 (12 *āpostōlā* i 12 *āpostōlā*); 100 *jutaara* 115 (100 *jūtārā*);⁵⁹ *kondukteer* 139 (*kondūktēr*).

č. Dužine koje se razlikuju od savremene ekavske norme:

goore (prilog) 78, 98, 100, 102, 103, 104, 106, 107, 127, 141, 152, 164 i sl. (*gōre*);⁶⁰ *doovde* 51, 84, 94 (*dōvdē*);⁶¹ *doole* 98, 107, 109 (*dōle*);⁶² *saamo* 156 (*sāmo*);⁶³ *Praag* 49 (*Präg*); *pod Praagom* 55 (*pod Prägom*);⁶⁴ *paastor* 70 (*pāstor*).⁶⁵

⁵⁰ Up. oblik *velike marve* (gen. jedn.) 159.

⁵¹ Up. *u sami mrak* 140.

⁵² Up. formu *između njiva* 115.

⁵³ Up. sledeće oblike bez dvostrukog samoglasnika: *Porta otomanska* 83; *s lepom ... portom* 70; *u ovoj porti* 70, 93 (*u ovoj pōrti*).

⁵⁴ Up. forme: *i sam car* 156; *jerbo on sam pravi malter, i sam ga ... nosi* 89 i sl.

⁵⁵ Up. oblike: *seno* 106, 114, 115; *sa senom* 67, 115.

⁵⁶ Up. *iz šest soba* 102.

⁵⁷ Up. sledeće forme: *s leve strane* 94; *ot morske strane* 76; *na stranu* 52; *na levu stranu* 98 i sl.

⁵⁸ Kao što se vidi, ima malo primera s neakcentovanim dužinama.

⁵⁹ Up. oblik 100 *jutara* 115.

⁶⁰ Prema Pavlu Iviću (u usmenom saopštenju), pomenuti prilog glasi *góre* u govorima Vojvodine.

⁶¹ Prema Iviću, ova forma glasi *dōvde* u vojvođanskim govorima.

⁶² Prema Iviću, citirani prilog glasi *dōle* na teritoriji vojvođanskih govora. Up. oblik *dole* 109, 110, 141 bez udvojenog vokala.

⁶³ Prema Iviću, ova forma glasi *sāmo* u vojvođanskim govorima.

⁶⁴ Ovde Vujić piše dužinu očigledno prema nemačkom izgovoru ovoga toponima,

ZAKLJUČAK

Vujićevo *Putešestvije po Ungariji, Valahiji, Moldaviji, Besarabiji, Hersonu i Krimu* razlikuje se od svih ostalih slavosrpskih radova štampanih tokom 18-og i početkom 19-og veka pišćevim svesnim (ali, svakako, ne uvek doslednim) nastojanjem da beleži kvantitet sloga pomoću udvojenog vokala (najčešće *a*, zatim *u*, *o*, *e*, a samo jedanput *i*). Kao što je već bilo konstatovano u ovom prilogu, Vujić piše dvostruki vokal ne samo u dugom slogu pod akcentom (uzlaznim ili silaznim) nego uopšte kad je slog dug, pa ma i nije pod akcentom, s napomenom da on nikad ne beleži u jednoj reči više od jedne dužine. Kad uporedimo Vujićev jezik s današnjim književnim (ekavskom varijantom), vidimo da se oni uglavnom poklapaju u pogledu dužine akcenta. Odstupanja se, kao što smo već konstatovali, tiču najčešće dijalekatskih oblika poznatih na današnjoj teritoriji šumadijsko-vojvođanskog dijalekta. Na kraju, obeležavajući dužinu na takav način, Joakim Vujić nastavlja poznati stari srpsko-slovenski manir o kojem smo govorili ranije.

Summary

DENOTING QUANTITY IN A TRAVELOGUE BY JOAKIM VUJIĆ

Vujić's *Putešestvije po Ungariji, Valahiji, Moldaviji, Besarabiji, Hersonu i Krimu* differs from all other Slavoserbian works printed during the 18th and beginning of the 19th century in the author's conscious (although not, however, always consistent) endeavor to annotate syllable quantity by means of doubled vowels (most often *a*, then *u*, *o*, *e* and only once *i*). Vujić writes the double vowel not only in a long syllable under accent (rising or falling), but whenever the syllable is a long one, even if not accented, with mention that he never records more than one length in a single word. When we compare Vujić's language with today's standard language (the ekavian variant), we see that they essentially correspond in view of accent length. Departures are found mostly in dialectal forms known today in the territory where šumadian-vojvodinian dialects are spoken. Denoting length in such a fashion, Joakim Vujić carries on in the well-known old Serboslavonic manner.

⁶⁵ Dužina se piše verovatno prema latinskom izgovoru citirane reči. Pored navedenih oblika nalazimo i sledeće koji ne odgovaraju današnjoj ekavskoj normi i za koje nemamo dobrog tumačenja: *koliko good* 104 (*koliko gōd*); *truulo* 100 (*trūlo*); *dva truula* 28 (*dva trūlā*).